

גאוגרפיה

2 יחידות לימוד

רק כחלק של בחינה מפוצלת ב-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל – (28×2) – 56 נקודות
פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון
פרק שלישי – גאוגרפיה של המזרח התיכון
על סף המאה ה-21 } – (22×2) – 44 נקודות
סה"כ – 100 נקודות

עליך לענות על שאלות בשני פרקים: בפרק הראשון, ובאחד מהפרקים השני אך השלישי, לפי ההוראות בגוף השאלון.

ג. חומר עזר מותר בשימוש:
1. אטלס כללי (כולל אטלס אוניברסיטאי חדש ואטלס כרטא).
שים לב: אין להשתמש באטלס גיאוגרפי יבנה, הכולל את המילון למונחי הגיאוגרפיה.
2. מפה של ארץ ישראל 1:250,000.
3. מפה גיאולוגית של ארץ ישראל 1:250,000 או 1:500,000.
4. אטלס ישראל החדש.

ד. הוראות מיוחדות:
1. כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.
2. אין להשתמש באטלס המזרח התיכון.

הערה: בפרק על ארץ ישראל נכללת שאלה המסתמכת על מפה מ"אטלס ישראל החדש".

כתוב במחברת הבחינה בלבד. בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל (56 נקודות)

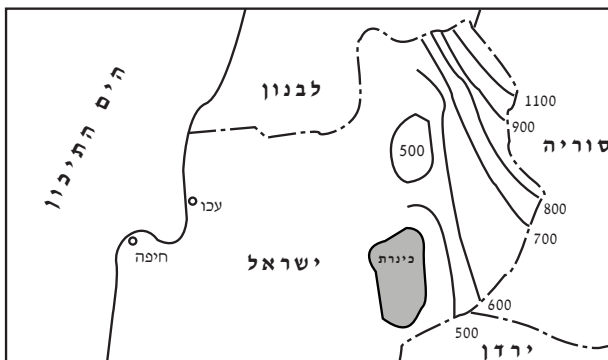
ענה על שתיים מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 28 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. חקלאות

- א. משנת 1950 ירד במידה ניכרת יצוא ההדרים של ישראל, ואילו יצוא הפרחים עלה. הבא שני הסברים לירידה זו ביצוא ההדרים, ושני הסברים לעלייה ביצוא הפרחים (סה"כ – ארבעה הסברים). (14 נקודות)
- ב. הצג שני קשיים שיש כיום לחקלאים בישראל, ותאר דרך אחת להתמודדות שלהם עם כל קושי שהצגת. (14 נקודות)

2. רמת הגולן

- א. תאר שתי תופעות געשיות ברמת הגולן, והסבר כיצד נוצרה כל אחת מהן. (9 נקודות)
- ב. עיין במפה הסכמתית שלפניך, שבה מוצגת תפרוסת המשקעים ברמת הגולן.

מקרא:

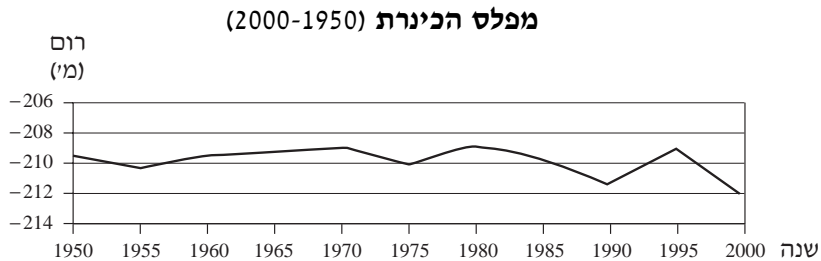
- גבול בין-לאומי ————
קו משקעים ————

- ג. תאר את תפרוסת המשקעים ברמת הגולן. ציין שני גורמים עיקריים המשפיעים על תפרוסת זו, והסבר כיצד כל אחד מהם משפיע עליה. (9 נקודות)
- הסבר את ההשפעה של שני תנאים, הקשורים לאקלים ו/או למסלע ברמת הגולן, על החקלאות באזור. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

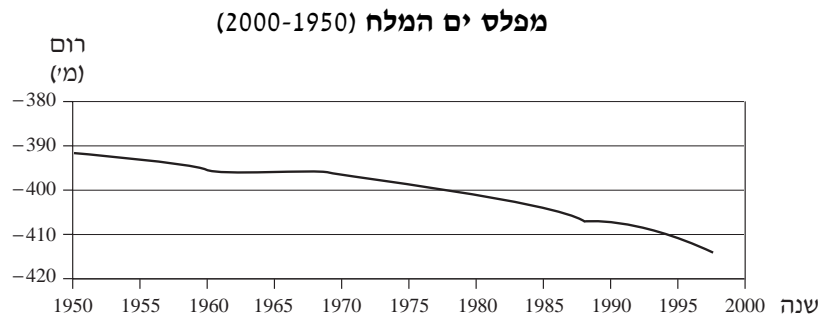
3. הכינרת וים המלח

א. עיין בגרף שלפניך, שבו מוצגים השינויים במפלס הכינרת מ-1950.

תאר באופן כללי את השינויים במפלס הכינרת, והבא שני הסברים לשינויים אלה.
(10 נקודות)

ב. עיין בגרף שלפניך, שבו מוצגים השינויים במפלס של ים המלח מ-1950.

תאר באופן כללי את השינויים במפלס ים המלח, והבא שני הסברים לשינויים אלה.
(10 נקודות)

- ג. (1) הסבר את השפעת השינויים במפלס הכינרת על ענף כלכלי אחד בסביבתה.
(2) הסבר את השפעת השינויים במפלס ים המלח על ענף כלכלי אחד בסביבתו.
(8 נקודות)

4. מודיעין

א. תאר את מיקומה של העיר מודיעין, והסבר שני גורמים למיקום שלה.
(12 נקודות)

ב. עיין בתכנית המתאר של מודיעין שבנספח א'.

הסבר כיצד שלושה עקרונות של תכנון ערים באים לידי ביטוי בתכנית זו.
(16 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

5. דרום ישראל

- א. עיין במפת "דרום ישראל – שימושי קרקע" בעמוד 77 ב"אטלס ישראל החדש".
ציין ארבעה שימושי קרקע שאפשר לראות במפה של דרום ישראל, והסבר מדוע
אזור זה מתאים למיקום של כל אחד משימושים אלה (סה"כ – ארבעה הסברים).
(16 נקודות)
- ב. הבא והסבר שתי דוגמאות לתחרות על שימושי קרקע בדרום ישראל
(בכל דוגמה – הצג שני שימושי קרקע שמתחרים זה בזה). (12 נקודות)

6. קו החוף – מדרש תמונה

- עיין בשלוש התמונות שבנספח ב'.
- א. ציין שלושה שימושי קרקע שונים של חוף הים, הנראים בשלוש התמונות (שימוש
אחד לכל תמונה). (6 נקודות)
- ב. תאר את ההשפעה של שניים מהשימושים האלה על הסביבה באזור קו החוף.
(11 נקודות)
- ג. הבא שתי דוגמאות לתחרות על שימושי קרקע באזור קו החוף (כל אחת מתמונה
אחרת), ובכל דוגמה הצג שני שימושי קרקע שמתחרים זה בזה. (11 נקודות)

שים לב!

שאלה 7 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "ההתיישבות החדשה בגליל כאמצעי
לפיתוח אזור שוליים" מאת גבריאל ליפשיץ, מהספר **תמורות בגיאוגרפיה של ישראל:
גלעין ושוליים**.

7. מאמר – "ההתיישבות החדשה בגליל"

- א. (1) תאר את גידול האוכלוסייה באחת משלוש צורות היישוב ההוותיקות בגליל
(יישובים עירוניים או יישובים כפריים יהודיים או יישובים ערביים).
(2) תאר את גידול האוכלוסייה של ההתיישבות החדשה בגליל.
(14 נקודות)
- ב. הסבר מהו "מוקד גידול", והבא שלוש דוגמאות להשפעה של מוקדי הגידול
החדשים בגליל. (14 נקודות)

שים לב!
בפרק השני שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון, ובפרק השלישי שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21.
אם בחרת לענות על שאלות מהפרק השני, אינך רשאי לענות על שאלות מהפרק השלישי.

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון (44 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 8-13. מותר לענות רק על אחת מהשאלות 12-13. (לכל שאלה – 22 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו)

8. אוכלוסיית ירדן

- א. בשנים 1950-1990 גדלה אוכלוסיית ירדן פי עשרה. הסבר כיצד שני אירועים פוליטיים הביאו לגידול זה. (11 נקודות)
- ב. במחוז עמאן מתרכזת כיום כמחצית מאוכלוסיית ירדן. הבא שלושה גורמים לריכוז זה. (11 נקודות)

9. אקלים ויחידות נוף בעירק

- א. עיין במפות האקלימיות של המזרח התיכון. תאר את האקלים (טמפרטורות ומשקעים) של בצרה (בסרה) ומוצול (מוסול), והבא שני גורמים המסבירים את ההבדלים באקלים של ערים אלה. (11 נקודות)
- ב. ציין באיזו יחידת נוף נמצאת כל אחת מהערים, והבא מאפיין פיזי נוסף של כל אחת מיחידות נוף אלה (חוץ מהאקלים). (11 נקודות)

10. נתיבי תחבורה במזרח התיכון

- א. המזרח התיכון מכונה "גשר בין יבשות". הבא שתי דוגמאות לתפקודו של המזרח התיכון כצומת מעבר: דוגמה אחת – לתחבורה ימית, ודוגמה אחת – לתחבורה אווירית. (11 נקודות)
- ב. הבא שתי דוגמאות להשפעה של אירועים פוליטיים במזרח התיכון על צומתי התחבורה הממוקמים בו. (11 נקודות)

11. תפרוסת האוכלוסייה במזרח התיכון

- א. ציין שני אזורים במזרח התיכון שבהם צפיפות האוכלוסייה גבוהה במיוחד, והבא שני גורמים לצפיפות גבוהה זו. (11 נקודות)
- ב. ציין שני אזורים במזרח התיכון שבהם צפיפות האוכלוסייה נמוכה במיוחד, והבא שני הסברים לצפיפות נמוכה זו. (11 נקודות)

שים לב! מותר לך לענות רק על אחת מבין השאלות 12-13.

שאלה 12 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "אוירת נכאים" מאת עמנואל סיון, מהספר **ישוב, חברה וכלכלה – פרקים בגיאוגרפיה של המזרח התיכון**.

12. מאמר – "אוירת נכאים"

- א. פונדמנטליסטים מוסלמים טוענים שבהשפעת תרבות ההמונים, האסלאם הופך לחלק בלתי נפרד מן "הכפר הגלובלי".
הצג שלוש טענות שלהם נגד תופעה זו. (12 נקודות)
- ב. מנקודת מבטם של הפונדמנטליסטים המוסלמים, המפגש בין הכלכלה המודרנית ובין העולם המוסלמי יוצר בעיות שונות.
הסבר שתי בעיות כאלה. (10 נקודות)

שאלה 13 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "המזרח התיכון על 'קו פרשת המים' " מאת טוני אלן, מהספר **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – מבחר מאמרים בגיאוגרפיה, לחטיבה העליונה**.

13. מאמר – "המזרח התיכון על 'קו פרשת המים' "

- א. בשנות ה-80 של המאה ה-20 חזו חוקרים רבים פריצה של "מלחמות מים" במזרח התיכון, בשל מצוקת מים גוברת.
כיצד מחבר המאמר מסביר את העובדה שמלחמות מסוג זה לא פרצו במזרח התיכון? (11 נקודות)
- ב. הסבר שתיים מהמלצות המחבר למדינות המזרח התיכון להתמודדות עם מצוקת המים. (11 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

שים לב!
אם בחרת לענות על שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון, אינך רשאי לענות על שאלות בנושא גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21.

פרק שלישי – גאוגרפיה של המזרח התיכון על סף המאה ה-21

(44 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 14-19. מותר לענות רק על אחת מהשאלות 18-19 (לכל שאלה – 22 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

14. ירדן – נמל עקבה

- א. הסבר שני חסרונות למיקום של נמל עקבה. (8 נקודות)
- ב. הסבר כיצד שלושה אירועים פוליטיים במזרח התיכון סייעו להפיכת נמל עקבה לנכס כלכלי לירדן. (14 נקודות)

15. החברה הכפרית במצרים

עיין בטבלה שלפניך, שבה נתונים על גודל השטח המעובד במצרים בשנים 1820, 1998.

השטח המעובד במצרים (1820, 1998)

1998	1820	
28.0	12.0	כלל השטח המעובד במצרים (מיליוני דונמים)
1.06	5.6	ממוצע השטח המעובד לחקלאי (דונמים)

- א. בין 1820 ל-1998 גדל סך כל השטח המעובד במצרים רק פי 2.3.
הבא שני הסברים לכך. (6 נקודות)
- ב. למרות הגידול בכלל השטח המעובד במצרים, השטח הממוצע שהיה לחקלאי ב-1998 הוא פחות מחמישית השטח הממוצע שהיה לחקלאי בשנת 1820.
הסבר מדוע. (6 נקודות)
- ג. תאר שתי השפעות של צמצום השטח המעובד לחקלאי על החברה הכפרית במצרים.
(10 נקודות)
- /המשך בעמוד 8/

16. זיהום מפרץ אילת

- א. הסבר שני גורמים שאפשרו את התפתחות המערכת האקולוגית הייחודית במפרץ אילת. (9 נקודות)
- ב. תאר שלושה גורמים לזיהום במפרץ אילת. (9 נקודות)
- ג. הסבר כיצד המבנה הייחודי של מפרץ אילת מחמיר את בעיית הזיהום במפרץ. (4 נקודות)

17. תפוסת האוכלוסייה במזרח התיכון

- א. ציין שני אזורים במזרח התיכון שבהם צפיפות האוכלוסייה גבוהה במיוחד, והבא שני גורמים לצפיפות גבוהה זו. (11 נקודות)
- ב. ציין שני אזורים במזרח התיכון שבהם צפיפות האוכלוסייה נמוכה במיוחד, והבא שני הסברים לצפיפות נמוכה זו. (11 נקודות)

שים לב! מותר לך לענות רק על אחת מהשאלות 18-19.

שאלה 18 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "אווירת נכאים" מאת עמנואל סיון, מהספר **יישוב, חברה וכלכלה – פרקים בגיאוגרפיה של המזרח התיכון**.

18. מאמר – "אווירת נכאים"

- א. פונדמנטליסטים מוסלמים טוענים שבהשפעת תרבות ההמונים, האסלאם הופך לחלק בלתי נפרד מן "הכפר הגלובלי".
הצג שלוש טענות שלהם נגד תופעה זו. (12 נקודות)
- ב. מנקודת מבטם של הפונדמנטליסטים המוסלמים, המפגש בין הכלכלה המודרנית ובין העולם המוסלמי יוצר בעיות שונות.
הסבר שתי בעיות כאלה. (10 נקודות)

שאלה 19 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר "המזרח התיכון על 'קו פרשת המים'" מאת טוני אלן, מהספר **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – מבחר מאמרים בגיאוגרפיה, לחטיבה העליונה**.

19. מאמר – "המזרח התיכון על 'קו פרשת המים'"

- א. בשנות ה-80 של המאה ה-20 חזו חוקרים רבים פריצה של "מלחמות מים" במזרח התיכון, בשל מצוקת מים גוברת.
כיצד מחבר המאמר מסביר את העובדה שמלחמות מסוג זה לא פרצו במזרח התיכון? (11 נקודות)
- ב. הסבר שתיים מהמלצות המחבר למדינות המזרח התיכון להתמודדות עם מצוקת המים. (11 נקודות)

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח ב' - אזור קו החוף الملحق "ב" - منطقة خط الشاطئ

תמונה 2
الصورة

תמונה 1
الصورة

תמונה 3
الصورة